

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

מערער **אליהו שני**
ע"י ב"כ עו"ד אוהד שני

נגד

משיבים **1. שלום כהן**
ע"י ב"כ עוה"ד יוסף תוסיה כהן ושגיא לחן
2. בנק המזרחי טפחות
ע"י ב"כ עוה"ד יצחק גולדשטיין ואברהם גולדשטיין

פסק דין

ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בירושלים (כב' השופט גד ארנברג) מיום
3.6.15 בת"א 5327/09.

כללי

1. לערעור שבפני קדמה השתלשלות עניינים כדלקמן: המשיב מס' 2, בנק המזרחי טפחות בע"מ (להלן: "הבנק"), באמצעות משיב מס' 1, עו"ד במקצועו (להלן: "המשיב"), נקט בהליכי הוצאה לפעול כנגד המערער, אף הוא עו"ד במקצועו, במסגרתו התבקש מימוש משכון שגרסם על ביתו של המערער בשל חובות שצבר המערער לבנק. כב' רשם ההוצל"פ (כתוארו אז) נמרוד פלקס דחה בקשה בטענת פרינטי שהגיש המערער וחייב אותו בשכ"ט הבנק בסך 7,500 ₪. המערער שלח למשרד המשיב שיק ששם הנפרע בו היה "בנק המזרחי". השיק חולל בנסיבות שנויות במחלוקת בין הצדדים, והמשיבים נקטו נגד המערער תיק הוצל"פ לגביית סכום השיק (ההוצאות). המערער הגיש תלונה למשטרת ישראל וללשכת עורכי הדין ופנה למנכ"ל הבנק בטענה כי המשיב זייף את השיק והוסיף עליו שם של נפרע. המשיב הגיש תביעה לבית משפט קמא כנגד המערער בטענה כי פניות אלו מהוות לשון הרע. המערער

1 מתוך 8

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

הגיש תביעה שכנגד על לשון הרע בטענה כי המשיב הכפיש את שמו במכתב מיום 2.9.2008, ששלח בשם הבנק לבית דין רבני לענייני ממונות "ארץ חמדה" בירושלים, אליו הגיש המערער, עובר לכן, תביעה ממונית נגד הבנק (להלן: "המכתב" ו- "בית הדין" בהתאמה). בית הדין קיבל את טענותיו של הבנק באותו מכתב ולא חייבו להתייצב בפניו. בית משפט קמא (כב' השופט ע' שחם) קיבל טענה מקדמית שהעלה המשיב ודחה על הסף את התביעה שכנגד בקבעו כי למשיב עומדת הגנה מלשון הרע לפי סעיף 13(ח) לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 (להלן: "החוק"), לפיה המכתב הוא פרסום שנעשה על ידי בעל דין תוך כדי דיון בפני בורר או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית על פי דין. ערעור שהגיש המערער על החלטה זו לבית המשפט המחוזי (ע"א 5027/10), התקבל ובו נפסק, בין היתר, כי הגנה זו אינה עומדת למשיב שכן בית הדין אינו ערכאה שיפוטית במובן הסעיף הנ"ל, משום שהתדיינות בפניו היא אך ורק פרי הסכמת המתדיינים, וכל עוד לא ניתנה הסכמה הודתית כזו, אין לו כל מעמד בדין. המשיב הגיש לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטה זו וביקש להעדיף את עמדת בית משפט השלום בסוגיה (רע"א 6053/10). הערעור נדחה והתיק הוחזר לבית משפט קמא, שהחליט לדחות את שתי התביעות לגופן. מכאן, הערעור דן, אותו הגיש המערער על ההחלטה לפיה אין באותו מכתב פרסומים המהווים לשון הרע נגדו.

טענות הצדדים

2. המערער טוען כי מדובר במקרה קיצוני של השתלחות משמיצה שלא היה בה כל צורך לשם דיון בתיק משפטי וכל מטרתה להכפיש ולבזות את המערער ממניעים כלכליים של הבנק. לטענתו, בית משפט קמא גאה בקבעו כי האינטרסים הכלכליים שהניעו את הבנק בפרסומו אינם פסולים. כמו כן, גאה בית משפט קמא בקבעו כי אין בניסוח המכתב כדי להוות לשון הרע, ובכך שביסס מסקנתו זו על דיון בשני ביטויים מתוך כתישה ביטויים של לשון הרע הכלולים במכתב. לעמדת המערער, הביטוי "סוס קרבות ותיק", בו השתמש המשיב לתארו, הינו ביטוי משפיל בנסיבות הענין של מכתב המופנה לבית דין רבני, וכך גם הביטויים: "רב פעלים", "איש ריב ומדון מנוסה", "עושה שימוש ציני ופסול בבית הדין" ו- "טובל ושרץ בידו". בי"כ המערער הבהיר בדיון בערעור כי גם אם יש בין הביטויים הללו אמירות שאינן שליליות, הרי שהוספת המרכאות מקנה להן משמעות והקשר שליליים. עוד נטען כי בית משפט קמא התעלם מהחלטת ערכאת הערעור שהחזירה את התיק לבית משפט קמא לדון אך ורק בסוגית הפיצויים לנוזקים הנתבעים, ותחת זאת הכריע בענין בסתירה חזיתית להחלטת ערכאת הערעור, שקבעה כי למשיבים לא עומדת ההגנה מכוח סעיף 5113 לחוק. בית משפט קמא התעלם מהחלטת ערכאת הערעור, העדיף את החלטת השופט שחם וקבע באופן שגוי כי המכתב הינו חלק אינטגרלי של הליך משפטי. המערער טוען כי מדובר במכתב נשלח אך ורק כמענה לדרישה מפורשת של בנק ישראל מהמשיב לשלוח הודעה מתקנת לבית הדין, לפיה יובהר לבית הדין כי דבריו של המשיב במכתב קודם שכתב לבית הדין, לפיהם קיימת הנחייה מפורשת מצד בנק ישראל האוסרת על תאגיד בנקאי להתדיין בפני בית הדין הרבני – איננה נכונה. כמו כן, מדובר במכתב שנשלח לבורר בטרם נחתם הסכם בוררות, לאחר הודעה סופית של אחד הצדדים כי אינו חפץ בבוררות, בחלוף זמן רב ממועד ההודעה וללא כל קשר לנושא ההתדיינות. לפיכך, כך נטען, לא עומדת למשיבים ההגנה הקבועה בחוק.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

3. המשיב תומך בהחלטות בית משפט קמא, הן זו של כב' השופט ארנברג לאתר הערעור לבית המשפט המחוזי, והן זו של כב' השופט שחם, עליה הוגש הערעור, לפיהן - המכתב ששלח לבית הדין נשלח במסגרת הליך משפטי וככזה הינו חוסה תחת הגנת סעיף 13(5) לחוק. המשיב העלה טענה זו גם בבקשת רשות הערעור שהגיש לבית המשפט העליון. לשיטתו, בית משפט עליון קבע כי למשיב שמורה הזכות להעלות טיעון זה במסגרת התיק בבית משפט שלום וככל שיהיה צורך בכך – בערכאת הערעור, ובכך, לטענת המשיב, דחה בית המשפט העליון את החלטות בית המשפט המחוזי לענין תחולת ההגנה והותיר את ההכרעה בה לבית משפט קמא. באשר לתחולת הגנת סעיף 13(5) לחוק, טוען המשיב כי המכתב נשלח כדי לבטא את העדר הסכמת המשיבים להתדיין בפני בית הדין ולהקנות לו סמכות, אך אין בהעלאת טענה זו מצדם כדי לקבוע כי אין מדובר במסגרת הליך משפטי. עוד נטען כי גם אם יקבע כי אין מדובר בהליך משפטי, יש לקבוע כי תחול ההגנה שבחוק, שכן המכתב נשלח במסגרת הליך דיוני שהתקיים בפני בית דין דתי, אליו פנה המערער כחלק מהמערכה אותה הוא מנהל כנגד המשיבים בבתי המשפט השונים. לעמדת המשיב, החלכה המנחה בסוגיה זו הנה הלכת חיד נרע"א 1104/07 ע"ד פואד חיר נ' עודד גיל (פורסם בגבו) (להלן: "הלכת חיד"), לפיה הגנת הסעיף מתפרשת גם על התכתבות לפני דיון או בהקשר אליו, וביישום לענייננו, כך נטען, תחול על הזמנה לדיון בפני בית דין או בורר. בית הדין הרבני אינו גוף בעלמא אלא בית דין, אליו הגיש המערער כתב תביעה עסקית, ולפיכך זימון לדיון ותגובה אליו נכללים בגדר הגנת החוק.

לופן של טענות המערער ללשון הרע במכתב, הנוגעות לאמירה כי המערער הנו "סוס קרבות ותיק בהיכלי המשפט של מדינת ישראל", משיב המשיב כי הביטוי "סוס קרבות" בלשון העברית הוא ביטוי שגור, אשר אין בו שום של לשון הרע, בו עשה שימוש במטרה להבהיר כי המערער הינו עו"ד ותיק, הנוקט בחליכים רבים בבתי המשפט, באופן המלמד כי נוח לו במערכת זו ועל כן האינסטנציה הראויה לבירור המחלוקת בין הצדדים אינה בבית הדין אלא בבית המשפט. באשר לביטויים הנוספים שבמחלוקת, טוען המשיב כי הביטוי "טובל ושרץ בידו" מתייחס להיתממותו המעושה של המערער בפנייתו לבית הדין, שעל פי הטענה, אינה משקפת את אורחות חייו ואמונתו הכנה בדין תורה כעדיף על חוקי מדינת ישראל, שכן הוא מתנהל בבתי המשפט כדבר שבשגרה. עוד נטען כי הביטוי "איש ריב ומדון" מתייחס לכך שהמערער מנהל הליכים משפטיים כנגד הבנק במשך כ- 18 שנים בערכאות שונות, ועושה ככל שביכולתו להתחמק מכיסוי חובו לבנק. כמו כן, המשיב טוען כי בפסקי דין רבים מגשה שימוש בביטוי זה ללא דופי.

4. הבנק הצטרף לטענות שהעלה המשיב והוסיף כי מדובר בתביעה וערעור קנטרניים שכל מטרתם להפעיל לחץ פסול על המשיבים. נטען כי המערער מתחמק מזה כעשרים שנים מתשלום חוב של מיליוני שקלים לבנק בתואנות שונות ונוקט ב"פורום שופינג מסיבי" במטרה להתיש את המשיבים, וכי התנהלותו זו אך מלמדת שיש אמת באמירות של המשיב. עוד נטען כי ההגנה שבסעיף 13(5) לחוק זכתה לפרשנות מרחיבה בפסיקה, ונקבע כי היא חלה על כל צעד הנקט בקשר עם החליך המשפטי,

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

בכל שלב משלביו השונים, ובכלל זה גם מהלכים מוקדמים מחוץ לכותלי בית המשפט (הבנק הפנה לע"פ 364/73 זיידמן נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 620). על פי הטענה, פעולות הקשורות להליך השיפוטי, אף אם אינן חלק אינטגרלי ממנו, הנעשות במהלך ההליך ובקשר אליו, חוסות תחת הגנה זו (הבנק הפנה בהקשר לזה פסק דינו של כב' השופט נ' סולברג בת"א (שלום – י-ם) 5118/01 זריפי נ' כחן, ולהחלטת בית המשפט העליון באותו תיק משנת 2005). לטענת הבנק, המכתב לבית הדין אינו שונה מכתובת בין עו"ד לפני הליך שיפוטי, הנכללת בהגנת סעיף 513 לחוק. בענייננו, הפרסום נעשה במסגרת הליך שיפוטי שיוזם המערער בבית הדין לממונות, לשם ניהול הליך שיפוטי או מעין שיפוטי בפניו, במסגרתו נדרש הבנק להגיב לטענות המערער, למרות שלא נחתם הסכם בוררות, ואם לא היה עושה כן היו לכך תוצאות קשות. הבנק טען גם כי עומדת למשיבים הגנת אמת בפרסום, לפי סעיף 14 לחוק, שכן מתקיים היסוד של אמיתות הפרסום, שתוכנו תואם את המציאות האובייקטיבית. עוד נטען כי המערער הנו "סוס קרבות ותיק" ו- "איש רב פעלים" בתחום ההתדיינות בבית המשפט, וטבעם של הדברים הוא כי אדם המרבה בהליכים משפטיים הוא "איש ריב ומדון". הבנק הדגיש כי תביעת המערער לבית הדין הוגשה לאחר שנים רבות מאוד של התדיינות בפני ערכאות אזרחיות בהליכים רבים שהמערער נקט בהם, ועל כן, פנייתו הנה ניסיון "להיטהר" ולהתדיין בפני בית דין דתי בחוסר תום לב, ועל כן נאמר "טובל ושרץ בידו". עוד נטען כי תוכן המכתב חוסה תחת הגנת סעיף 513(ו-ו) לחוק, שעניינה בפרסום שנעשה בתום לב לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנתבע ובתפוצה מוגבלת ביותר. כמו כן, נטען כי בניסבות הענין חלה גם הגנת זוטי דברים, לפי סעיף 14 לחוק.

דיון

5. באשר לטענתו של המערער לפיה בית המשפט המחוזי ביטל את החלטת בית משפט קמא למחוק על הסף את התביעה שכנגד והחזיר הדין לבית משפט קמא לדון "רק ואך ורק בנוקדי הנתבעים" (סעי' 16 וסעי' 58 להודעת הערעור), טענה זו דינה להידחות. ערכאת הערעור לא דנה לגופן של טענות המערער בתביעה שכנגד הנוגעות ללשון הרע במכתבו של המשיב והתיק הוחזר לבית משפט קמא להמשך בירור התביעה שכנגד לגופה (ר' סעי' 9 לפסק הדין בערעור – ע"א 5027/10). כמו כן, בית המשפט העליון דחה את בקשת רשות הערעור (רע"א 6053/10) מבלי לדון לגופן של הטענות, ושלא כפי שטען המשיב, בית המשפט העליון לא קבע כי החלטת בית המשפט המחוזי הנה שגויה, אלא קבע כי שאלת תחולת ההגנה שבסעיף 513 לחוק במקרה דנן יכולה להיבחן, במידת הצורך, במסגרת ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בתובענות (ר' סעי' 4 להחלטתו).

הביטויים שבמחלוקת - לשון הרע 1

6. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע מגדיר "לשון הרע", כדלקמן:

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

4 מתוך 8

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
 (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
 (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו"

7. המערער טוען כי הביטויים: "סוס קרבות ותיק", "רב פעלים", "איש ריב ומדון מנוסה", "עושה שימוש ציני ופסול בבית הדין" ו- "טובל ושרץ בידו" – הינם לשון הרע, וקובל גם על כך שביטוי משפט קמא דן רק בשניים מהם. מפאת חשיבות ההקשר שבו נכתבו ביטויים אלה, להלן ציטוט של הסעיפים הרלבנטיים במכתב (המרכאות וההדגשות במקור):

3. עו"ד אלי שני הינו בבחינת "סוס קרבות ותיק" בהיכלי המשפט של מדינת ישראל ולעניות דעתנו לא נזקק בעבר מעולם לשיירותיו של בית דין דתי כלשהו לבירור סכסוכיו הרבים.

ממידע גלוי הניתן לאיתור באינטרנט... תוכלו למצוא תחת שמו של איש "רב פעלים" זה רשימה ארוכה של תיקים בהם הופיע אישית, כתובע או נתבע.

אכן, איש ריב ומדון מנוסה הוא, התובע שלפניכם וכל ניסיונו ועברו שקועים עד צוואר בבתי המשפט של המדינה, ושם בלבד.

4. כבר ציינתי בפניכם שהתובע עושה בבית הדין שימוש ציני ופסול במלחמותיו ובניסיונו לחמוק מתשלום חובו העתק למרשי. כבר הבאתי בפניכם את העובדה שהתובע ניהל עם מרשי מו"מ שנמשך למעלה משנתיים על שיעור הריבית שעליו לשלם ואף הגיש לראש ההוצאה לפועל בקשה לפסוק כי נערך עמו הסכם על שיעור הריבית בו הפך, בקשה שנדחתה וגם הערעור עליה בפני ביהמ"ש המחוזי נדחה.

עסקינן אפוא עם מי שמצטייר מתוך טענותיו על דקע עברו כמו "שטובל ושרץ בידו" ואיך זיל גמור."

8. חופש הביטוי אינו ערך בלתי מוגבל. חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 בא ליצור את האיזון בין חופש הביטוי לבין השמירה על שמו הטוב של האדם. ההגדרה שבסעיף 1 לחוק אינה מתנה את קיומה של "לשון הרע" בכך שתוכן הפרסום לא היה אמת. גם הבעת דעה יכולה להיחשב כלשון הרע, ובלבד שהפרסום "עלול" היה לגרום לאחת התוצאות המפורטות בסעיפים 1-4 לחוק. המבחן שבאמצעותו יש לקבוע אם אכן **עלולים** דברים מסוימים להביא לידי הוצאת שם רע במובן סעיף 1 הוא מבחן אובייקטיבי, הבוחן מהו המובן שהאדם הסביר היה מייחס לפרסום (האם מובן זה עלול לפגוע בשמו הטוב של התובע. יצוין כי בהקשר זה אין חשיבות לכוונת המפרסם או לדרך שבה הובן הפרסום על ידי התובע (ר'): ע"א 1104/00 דוד אפל נ' איילה חסון, פ"ד נו(2) 607, 617 (2002) א' שנהר **דיני לשון הרע**, תשנ"ז-1997, עמ' 121)). בענייננו, הביטויים "סוס קרבות ותיק" ו- "איש רב פעלים", הינם מילות תואר חיוביות, בהן נעשה שימוש כדבר שבשגרה במטרה להלל אדם. המערער טען כי הוספת המרכאות והקונטקסט בהם נכתבו מבהירה כי משמעותם שלילית ועלולה להשפיל או לבזות אותו בפני בית הדין הרבני ולהציגו כמי שפנה שלא בתום לב לבית הדין. ברם, התיאור המפורט, בו

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

עיגן המשיב מילים אלה במכתבו, אינה יוצקת בהכרח משמעות שלילית לביטויים אלה, שכן השימוש שנעשה בהן נועד לתאר את המערער כעורך דין הבקיא במשפט האזרחי, הלוקח חלק בהליכים רבים ומעשיו כללו פעולות משפטיות רבות, ויש בהן כדי ללמד, לכאורה, על כך שהעדפתו את בית הדין הרבני בנסיבות המקרה דגן לא באה מתוך העדפתו את תחולת הדין הדתי, אלא ממניעים הקשורים להעדפתו בנקיטת ההליך הספציפי בבית הדין. על-כן, אין בביטויים אלה משום לשון הרע. באשר לביטויים: "איש ריב ומדון מנוסה", השקוע עד צוואר בהליכים משפטיים, והביטוי "טובל ושרץ בידו" - מדובר בביטויים שאינם מלמדים זכות על אדם. התלמוד משתמש בביטוי "טובל ושרץ בידו" כמשל לאדם הרוצח לחזור בתשובה אך לא שינה את דרכו ואת הרגליו. וכך מסביר זאת ילקוט שמעוני: "שנו רבותינו: אדם שיש בו עבירות ומתוודה ואינו חוזר למה הוא דומה? לאדם שטובל ושרץ בידו. שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה בידו טבילה". ביטוי זה והשימוש שנעשה בו מיועד להעברת מסר לפיו מדובר באדם הפועל בחוסר תום לב, בהעדר הגינות ויושרה. במקרה דגן, הביטוי "טובל ושרץ בידו", נכלל במשפט סיכום של המשיב, הנועד לתאר ולסכם את מקבץ התיאורים שפירט קודם לכן וללמד שלילה על המערער. השימוש בביטוי זה נועד להמחיש את הביקורת שהעלה המשיב על המערער במכתב שעיקרה טענות רלבנטיות להליך בפני בית הדין הרבני ולהראות כי פנייתו לבית הדין לא נעשתה מהעדפת שיפוטו על פי הדין הדתי אלא, כאמור, ממניעים אישיים שיש למערער לכאורה בתוצאות ההליך באותו טריבונל על פי הדין הנוהג בו. לשם כך, גם הפנו המשיבים להליכים משפטיים בהם מעורב המערער, שאת חלקם אף יזם ופתח בבתי המשפט. יחד עם זאת, ביטוי זה השתרש כיום בשפה העברית, והשימוש בו הפך נפוץ תדיר אף בפסיקה (רי' לדוגמא ממקבץ הפסיקה הרחב בה הופיע ביטוי זה: בדברי כב' הנשיא (כתוארו דאז) השופט שמגר בבש"א 6667/93 כהנא נ' כהנא (1994); השי' ד' לוי' בבג"ץ 669/85 הרב מאיר כהנא, חבר-כנסת נ' שלמה הלל, יו"ר הכנסת, פ"ד מ (4) 393 – שדבריו צוטטו רבות בפסיקה בנוגע לניקיון כפיים בפניה לבג"ץ; השי' עדנה ארבל ברע"א 3692/07 ניסים אביסריס נ' טובה אלברטל (2007)). בנסיבות אלה ביטוי זה אינו עונה על דרישת סעיף 1 לחוק, שכן לא נגזרת ממנו, בהקשרו, השפלה, בוז, לעג, או בזיו, הגם שמן הראוי שהמשיב היה נוקט בלשון מעודנת יותר, שנימתה עניינית וקורקטית יותר. כך גם לענין הביטוי "איש ריב ומדון" (רי' לדוגמא שימוש בביטוי זה בפסיקה: בגץ 147/72 יוסף שלמה נ' המפקח על התעבורה, פ"ד כו (2) 658; ע"א 788/79 אברהם ריימר נ' עיזבון המנוח בלקו (דב) רייבל, פ"ד לו (2) 141; ע"פ 2367/97 מדינת ישראל נ' עודד לביא; בע"מ 3254/07 פלוני נ' פלוני). ודוק, לענין זה, אין נפקות לשאלה אם נכונים תיאוריו של המשיב את התנהגותו של המערער, אם לאו. משנקבע כי אין בביטויים הנ"ל משום לשון הרע, מתייתר הדיון בטענות המשיב הנוגעות להגנת אמת דיברתי.

שאלת תחולת הגנת סעיף 513 לחוק

9. המשיבים טענו כי דבריו של המשיב חוסים תחת החגנה שמקנה החוק בסעיף 513 לחוק, שלעמדתם זכתה לפרשנות מרחיבה בפסיקה כחלה על פעולות הקשורות להליך השיפוטי, אף אם אינן חלק אינטגרלי ממנו, הנעשות במהלך ההליך ובקשר אליו, בכל שלב משלבי השונים, ובכלל זה גם מהליכים מוקדמים מחוץ לכותלי בית המשפט. ב"כ הבגן טען כי המכתב לבית הדין אינו שונה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

מתכתובת בין עו"ד לפני הליך שיפוטי, שכן המערער פנה לבית הדין לשם ניהול הליך שיפוטי או מעין שיפוטי של בוררות בפניו, ולמרות שלא נחתם הסכם בוררות, היה על המשיב להסביר את עמדתו לבית הדין, שלהחלטותיו נודעת משמעות בקרב הקהילה היהודית, אשר חבריה נמנים עם לקוחות הבנק.

10. הוראת סעיף 513(5) לחוק קובעת, כדלקמן:

"לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי –

(5) פרסום ע"י שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית על פי דין, שנעשה תוך כדי דיון בפניהם או בהחלטתם, או פרסום על ידי בעל דין, בא כוחו של בעל דין או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;"

11. שאלה זו נדונה בתחילה בערעור על החלטת בית משפט קמא לדחות את התביעה שכנגד שהגיש המערער. בית המשפט המחוזי קבע כי כאשר אדם פונה למוסד בוררות ומבקשו לזמן את חברו להתדיין בפניו, וחברו מביע במכתב את סירובו להשתתף בהליך וכולל בו פרסום המהווה לשון הרע – לא תחול ההגנה הקבועה בסעיף 513(5) לחוק על אותו פרסום. בין השאר נקבע בפסק הדין כי ההגנה הרחבה שבסעיף 513(5) לחוק תחול רק על אותם מקרים שבהם מדובר בדיון המתנהל בפני אותם גורמים המפורטים בהוראת הסעיף, דהיינו רק כאשר אכן מדובר בהליך שניתן להגדירו כהליך שיפוטי או מעין שיפוטי. המגעים הראשוניים שנעשו במגמה לברר את האפשרות לניהול בוררות, כך נקבע, אינם בגדר דיון שהתנהל בפני אחד הגורמים המנויים בסעיף 513(5) לחוק. כאמור, בית המשפט העליון לא דן בשאלה זו בערעור על החלטה זו. התיק הוחזר לבית משפט קמא, שקיים דיון לגופו של הטענות ואימץ את פסיקת המותב הקודם באותו תיק מלפני הערעור, בו ישב כב' השופט שחם. בית משפט קמא קבע כי למכתבו של המשיב עומדת הגנה מוחלטת כמכתב שנכתב במסגרת הליכים משפטיים בנסיבות המקרה דנן, ונימק כך: "אמנם מדובר בפניה לבית הדין שאין לו סמכות שיפוט ללא הסכמה, ואולם מדובר במכתב שנכתב לאחר שבית הדין כבר נתן החלטה קודמת שהיתר העסקה עליו חתום הבנק מעורער מיסודו. יש לזכור שמדובר בבנק המזרחי, בנק שבציבור מקושר לציבור הדתי, ויש בקביעה כזו, ללא ספק, כדי לפגוע בבנק. לטעמי יש להרחיב את הגנת החוק העוסקת בפרסומים שנוגעים להליך משפטי גם על פניה שכזו לבית הדין – כבורר – ולו בנסיבות המיוחדות המפורטות לעיל".

12. הפסיקה אימצה מבחן מרחיב לצורך הגדרת דרכי הפרסום שעליהן תחול ההגנה המוחלטת. נקבע כי ההגנה תחול על "כל צעד הננקט בקשר עם ההליך בכל שלב משלביו השונים, לרבות כל פניה בכתב ומסמך הנדרש במהלך הרגיל של המשפט והמשמשו כהלכה" (ע"פ 364/73 זיידמן נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 620, 624). יחד-עם-זאת, ההגנה הקבועה בסעיף 513(5) לא תחול על פרסום למי שאינו צד למשפט. כך, למשל, נפסק כי ההגנה לא תחול על בקשה לפסילת שופט שהוגשה למנהל בתיהמ"ש ולשר המשפטים (ענין זיידמן). במקרה דנן, המערער פנה לבית הדין הרבני לענייני ממונות,

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 4508-09-15

לפני כב' השופט רפי כרמל

שלו אין סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית על פי דין. סמכותו של טריבונל זה כבורר נקנית בהסכמת הצדדים, להבדיל, למשל, ממעמדו בענייני המעמד האישי, שם סמכותו הוקנתה לו בדין. במקרה דנן, המשיב לא נתן הסכמתו להליך הבוררות שביקש המערער לפתוח בבית הדין, ומכאן שבית הדין לא קנה סמכות לדון כבורר בין הצדדים, ובענין זה אין לו מעמד שיפוטי. יתרה מזו, כפי שציין כב' השופט זילברטל בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בערעור, המשיבים בעצמם לא קיבלו על עצמם את ההכרה בסמכות השיפוט של בית הדין ובכך ביטאו במפורש את עמדתם שאין מדובר בדיון בפני בעל סמכות שיפוטית. כמו כן, במקרה דנן לא מתקיים גם התנאי הנוסף להגנה שקובע החוק, לפיו על הפרסום להיעשות "תוך כדי דיון" בפני הגוף המשפטי, שכן דובר רק במגעים ראשוניים לביורר אפשרות קיומו של הליך בורות בין הצדדים, והחלטת בית הדין בנוגע לשיטר העסקה נעשתה באופן חד צדדי והיא נעדרת תוקף משפטי. הרחבת ההגנה האמורה במקרה זה אל מעבר לתחומו של הליך שיפוטי או מעין שיפוטי אינה מגשימה את תכלית החקיקה, שנועדה לאפשר ניהול הליך שיפוטי בצורה חופשית וללא חשש שהנאמר במסגרתו יחשוף את האומר לתביעה בגין פרסום לשון הרע.

אשר-על-כן, הערעור נדחה.

המערער יישא בהוצאות כל אחד מהמשיבים בסך 15,000 ₪.

ניתן היום, כ"ז ניסן תשע"ו, 05 מאי 2016, בהעדר הצדדים.

המוכירות תשלח פסק דין זה לצדדים.

רפי כרמל, שופט

רפי כרמל, שופט